

հաշուառաններին, որ չընթացա միայն հոբաների պատրաստան հաշիւը և յանձնեն իրան: Հոգեոր կառավարութիւնը չէր մտածել թէ ինքը հաշիւ 15 օրում կարողացաւ այդ անպէտք թղթերը վաւերացնել: Ինչիւ էլ պահանջում է որ մի շաբաթում հաշիւ պատրաստով: Զարմանալի բան: Ինչէ հոգեոր կառավարութիւնը քիչ մը նեղութիւն քաշէր, ծանօթանալ այդ թղթերի բովանդակութեան հետ, այդ անտեղի հրամանը չէր գրի: Հաշուառաններն էլ յայտնեցին, որ ոչ թէ մի հոբանակում, այլ հոբանասուն և հոբեր հոբանակում էլ ոչինչ չէ կարելի չինել, որովհետեւ մէջտեղում ոչինչ չը կայ և խնդրեցին որ այս մասին յայտնով ուր հարկն է: Ահաւասիկ այս վիճակումն է մեր եկեղեցիներէ երեք ամսայ հաշուառաններէն զորքը: տեսնենք հոգեոր իշխանութիւնը ինչ կը անօրինէ:

Ստորական

ՆԵՐԿԻՆ ԼՈՒԻՍԻ

Այսօր տես լինելով, վաղը, ուրբաթ օր, «Մըշակի» համարը չի հրատարակվի: Հետեւալ համարը կը հրատարակվի շաբաթ օր:

«Մըշակի» ներկայ համարում տպում ենք «Կեանքի ազատող» վեպը, որ թարգմանել է Արշակ Բաճանայ Տէր-Ստեփանեան:

Մեզ գրում են ՍԳՆԱԽԻՑ, որ այդ քաղաքից 20 վերստ հեռու գտնվող Մէլան գիւղում քանի մի շաբաթ է արդէն որ յայտնվել է տաւարի հիւանդութիւնը: Կենդանիների վրա յայտնվում են խոցեր, որոնցից կենդանին տառապում է: Տաւարների տառապանքը (այսինքն հարկերից տաւար) կոտորվում են:

Յայտնում ենք այն բոլոր անձանց, որոնք փող ուղարկեցին յօգուտ «Ժողովրդի» լրագրի, մի և նոյն ժամանակ յայտնելով իրանց ցանկութիւնը ստանալ ֆրանսական թերթը, որ մինչ արդէն հաղորդեցինք նրանց աղբիւնները վիճելու այն լրագրի խմբագրութեանը:

Մեզ գրում են ԵՐԵՎԱՆԻՑ հետեւալը: «Մի անգին հրաւիրված լինելով իր ազգականուհու երեխայի միտումներն հանդիսին, վեր է առնում իր հետ իր մի տարեկան մի հասակ փոքրիկ աղջկան: Դննդկան ազգականուհու տունը գալով, տիկինը թողնում է երեխային այդ վերջինի մօտ, իսկ ինքն զննում է ծաշի պատրաստութիւնը տեսնելու: Երեխան լաց է լինում, այն ժամանակ ծննդկանը նրան հանգստացնելու համար, սկսում է նրան ծիծ տալ: Բայց մանուկը ծըն-

նաւանդ իւրօրային հասցնում էր շատ ասպրանք: Նա սրանով բաւական հարստացաւ, բայց իմ գործն այն ժամանակ աւելի յաջող կերպարէ ինչ որ նա շուտ չը վախճանվէր: Երբ որ ես տասը տարեկան լրացայ, նա հարկեցով հիւանդացաւ և երեք օրից յետոյ վախճանվեցաւ: Այս բանը իմ մօրս վրա այնպէս ներգործեց՝ որ նա եւ ուղեղի բորբոքումով հիւանդացաւ և մի հոբաներակում հետեւեց հօրս: Ինչ համար մի հոգաբարձու նշանակեցին, որ մի խորեկայ մարդ երեքշաւ վերջը: Նա ինչ այնպէս կողպտեց, որ համարեա ոչ ոք չը նկատեց այս, բայց վերջապէս երբ որ նրա գործը երեքշաւ՝ այն ժամանակ արդէն իմ ունեցածիս մեծ մասը սպառված էր: Ինչ այն ժամանակ ուսումնի տուեցին և այնուհետեւ Նիւ-Եօրկում մտայ մեծ առևտրական տանը: Հասակս առնելուն պէս ինչ իմ մնացած կարողութիւնից յանձնեցին մի փոքրիկ գումար: Ես էլ իմ կողմից աշխատում էի մեծ խնայողութեանս շնորհիւ աւելացնել նրան փոքր ինչ գումար, որ կարող լինէի նրանով ինչ համար մի առանձին գործ սկսել: Իմ կեանքս աւելի հետաքրքրական դարձաւ նրանով, որ նոյն միջոցին ծանօթացայ մի մատաղահաս օրիորդի հետ, որ որքան զեղեցիկ էր՝ նոյնքան և բարի: Մենք մի կիրակի օր ճաշից յետոյ միմեանց հանդիպեցանք ջրեղերքին, այնուհետեւ մի քանի անգամ դարձեալ տեսնվեցանք զրօսաբանում և միմեանց աւելի ու աւելի համոզանում էինք և վերջապէս եղիսարէթը դարձաւ իմ նշանածու: Նա շատ հմուտ օրիորդ է և իր աշխատանքին է պարտական իր կենցաղավարութիւնով: Նա շատ զեղեցիկ է նկարում և այս պատճառով շատ

նշկանի թանկ, խժուտ կաթը ծծելուց յետոյ անմիջապէս հիւանդանում է: Ինչո՞ք իսկոյն տանում են բժշկի մօտ, բայց բժշկը անկարող է լինում փրկել երեխային, որ երկու օրից յետոյ վախճանվում է:»

ՍԳՆԱԽԻՑ մեզ գրում են հետեւալը: «Տեղիս վրայի իշխանները ստորութիւն ունեն իրանց անտառից փայտ դուրս բերելու իրաւունքի համար որոշեալ վճարով տոմսակներ քաժանել գիւղացիներին և այնուհետեւ մի և նոյն իշխանների ազգականները անտառի մէջ պատահելով տոմսակ ունեցող փայտ կտրողներին, ծեծում են նրան և խլում են նրանցից թէ զրատները և թէ այլ պարագաներ: Նորերումս էլ մի քանի իշխաններ որս անելու ժամանակ պատահելով անտառում այդ տեսակ տոմսակ ունեցող գիւղացիներին, դեռ խօսքով սկսում են համոզել՝ ներանց հրաժարվել փայտ կտրելուց, բայց երբ սերանց կողմից ընդդիմադրութեան են հանդիպում, սկսում են արձակել գիւղացիների վրա պիստոլի հրացաններից և սպանում են մի է: Այն ժամանակ գիւղացիք զայրանալով, խլում են իշխաններից հրացաններ և լաւ ծեծելուց յետոյ, արձակում են նրանց:»

Ենթահայտնութեամբ ստացանք բժիշկ Լեոն Տիգրանեանից նրա հեղինակութիւնը «Մարգարեականութիւն» վերնագրով: Գիրքը տպված է Երևանում, «Պատկ» լրագրի տպարանում, ներկայ 1881 թվին: Գրքի զինք 50 կոպէկ է և ծախվում է Թիֆլիսում Կենտրոնական գրադատական տպարանի ցանկացողները կարող են գիմել նոյնպէս Երևան, իրան հեղինակին, հետեւալ հասցեով: Городскому врачу, Леону Тиграну из Эривань. Այդ գրքի մասին մենք յայտ ունենք «Մըշակի» հետեւալ համարներից միում աւելի մանրամասնորէն խօսելու: Այստեղ կատարեց միայն այն, թէ ցանկալի է որ մեր բոլոր համարարանական երիտասարդութիւնը աշխատարկութեան և եւանդի մէջ օրինակ առնէր «Առողջապահական թերթի» խմբագրից:

Այս օրերս ստացվեցաւ Թիֆլիսում մեր գիտական հայրենակից պ. Կարսի առաւելն քրօշիւրը, որ գրված է Թիֆլիսի հնագիտական ժողովին ներկայացրած լինելու համար և որ կըրում է հետեւալ վերնագիրը: «Моисей Хоренский и древний эпос Армянский» Գրքից, որ արժէ 1 րուր, ծախվում է «Մըշակի» խմբագրատանը և Կենտրոնական գրադատական տպարանում:

առևտրական տների համար սքանչելի կերպով պատրաստում էր հովանների, փոքրիկ սեղաններ, համար զանազան նկարներ և այլ բաների ձևեր: Նրան այս աշխատանքի համար լաւ էին վարձատրում և որովհետեւ նա էլ ինչպէս խնայող էր՝ այս պատճառով ապագայի համար նա էլ էր պահում մի փոքրիկ մասը այն գումարից: Մեր պահած փողերով մենք մտածեցինք, որքան կարելի էր շուտով վարել, անկախ կեանք, բայց մեր բոլոր գումարի քանակութիւնը դեռ եւս բաւական չէր, որ և է օգտակար գործ այնպէս որ մենք շատ ուրախացանք սկսելու համար, երբ ծանօթացանք մի քաղցր կերտատարդ վաճառականի հետ, որ իրեն ցոյց տուեց իրեն մի պատուական մարդ և ցանկութիւն յայտնեց ինչ հետ ընկերանալու մի որ և է գործ սկսելու համար: Ուրախութիւնիցս ես թնթախտաբար հաւատում էի միտեր Ֆրէնդլիսի (այսպէս էր նրա անունը) բոլոր առաջարկութիւններին, թողնել իմ տեղս և սկսելով մեր ձեռնարկելի գործը համար պատրաստութիւններ տեսնել: Մեր ձեռնարկած գործը մարթեմիականութիւնը պէտք է լինէր: Երեսնութիւն սկսեցի վարձել և պայմանագրերով անգամ կապվեցայ զանազան անձանց հետ: ապրանքս հասցնելու համար: Իսկ Ֆրէնդլիսը, ինչպէս որ ինքը հաւատացնում էր՝ լաւ տեղեակ էր արտասահմանեան առևտրականութեան հետ և սկսեց մեծ թղթակցութիւններ անել եւրօպական առևտրական տների հետ: Իր փողերի մասին ինչ նա մի ընդհանուր տեղեկութիւն տուեց, որովհետեւ, ինչպէս նա ինչ ասում էր՝ իրեն դեռ այնպէս հեշտ չէր իր թղթերը փող դարձնելու, այս պատճառով ես գործը սկսելու

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՐԻԿԱ

Անպտեմբերի 24-ին Նախագահ Գարֆիլդի մարմինը տեղափոխող երկաթուղու գլխաւորը կամաց մօտեցաւ Կլեմենտի կայարանին: Գնացքը զարգարված էր սե և ըստ պիտակի զարդերով, իսկ վագոնների մէջ սե մահուկ էր փռած: Գնացքի առաջ՝ գտնվում էր Գարֆիլդի մեծ պատկերը ամերիկական դրօշակի հովանաւորութեան տակ: Միմիտութեան անդամները վագոններից դուրս գալուց յետոյ գլխաւոր կանգնած էին, մինչև տիկին Գարֆիլդի նստեց իր կառքի մէջ: Տասերկու թնդանթաձիգները Նախագահի մարմինը զբին կառքի վրա, որ կառավարում էին չորս նեղրներ: Մի և նոյն նեղրները 16 տարի առաջ տեղափոխեցին Լինկոլնի մարմինը ձանապարհի վրա կանգնել էին բոլոր բնակիչները: Գագողին հետեւում էին Գարֆիլդի հրամանատարութեան տակ եղած զինուորներից 100 մարդ: Բոլոր փողոցների վրա սե զարդեր էին կացրած և խաբանչիւր տան մէջ երևում էր Գարֆիլդի պատկերը: Չը նայելով, որ յուզարկաւորութեանը հարկը հազարաւոր մարդիկ էին մասնակցում, բայց կատարեալ լուսնիւն էր տիրում, որ ընդհատվում էր եկեղեցիների զանգահարութեամբ: Գարֆիլդի գերեզմանը Կլեմենտի շրջակայներից ամենաբարձր կէտի վրա է գտնվում, որտեղից երևում են մի քանի լճեր և այն տնակը, որտեղ Գարֆիլդի անց է կացրել իր երիտասարդութիւնը:

Քաղաքական գործերի վերաբերութեամբ կատարեալ հանգստութիւն է տիրում: Ամենք զգում էին, որ պէտք է բոլոր գործերը յետաձգել մինչև Գարֆիլդի թաղումը: Նախագահ Արտերին ամենք խորհուրդ են տալիս զգուշութեամբ գործել և նա հետեւում է այդ խորհուրդներին: Նա յայտնեց կառավարութեան անդամներին, որ առ ժամանակ նա կը զբաղվի ամենաանհրաժեշտ գործերով, որպէս զի միմիտութիւնը հանգստանալու ժամանակ ունենան: Ընդհանուր կարծիքի համեմատ Արտերը ըզ-

համար յանձնեցի նրան իմ փողերս միւս առաւտեան: Ընց որ փողերը ստացաւ, միտեր Ֆրէնդլիս անշաղկապ: ոչ թէ միայն իմ և նշանածուի փողերով, այլ և իմ անուանով պարտք էր աւել մերձակայութեմ: Ինչպե՞ղ որ միայն կարելի էր եղել: Կարող էր երեւակայել ձեզ իմ երկիւղս: Ես բոլորովին ոչնչացրած էի: Այն ժամանակ միայն իմացայ, որ նրա բոլոր ասածները ստույթիւններ էին, որ նա մի կօպէկ անգամ չէր ունեցել և որ այս դեռ առաջին խաբեքայութիւնն էր նրա կողմից: Բայց նրա մեղ կողպտելով դեռ չը վերջացան մեր զրգազրութիւնքը: մեր ֆիրմայում առաջարկվեցան քանի մի պահանջողութիւններ, որոնց կատարելը եւս անկարող էի: Դրան նշանակվեցաւ կոնկուրս և ինչ մեղադրեցին զիտմամբ սնանկութեան մէջ և վճարեցին ինչ քանտարկելու: Ո՛հ, Աստուած, ինչ սարսափելի դրութիւն էր: Ես այնտեղ մնացի քանի մի շաբաթ, մինչև անգամ ամիս: Ո՛րքան անտանելի էր այդ ժամանակը իմ հարմարութիւն համար, բայց մենք մտածում էինք մեր ազատութիւնից յետոյ փորձել դարձաւ նորից սկսելու մեր բաղը: Բայց այնպէս չեղաւ: Երբ բանտից ազատվելուց յետոյ ես ինչ համար տեղ էի ուրում, ամեն տեղից բացատական պատասխան էի ստանում, որովհետեւ իմ մասին տեղեկութիւններ էին ժողովում և իմանալով որ իմ ֆիրման բացելով, ութ օրումս միջոցում սնանկացել էի վախճանում էին ինձանից: Միով բանիւ ինչ համար ոչ մի տեղ չէր երևում: Մինչև ցայսօր ինչ իմ հարմարութիւն էր կերակրում, բայց ես այլ եւս չեմ կարող տանել այս, չեմ կարող այսուհետեւ եւս ծանրութիւն լինել այն անձնազօր օրիորդին: այս

գում է իր մեծ պատասխանատւութիւնը երկրի առաջ:

Գիտօի դատաստանական գործը նոյեմբերից շուտ չի սկսվի: Շատ քաղաքներում յանցաւորի պատկերը հասարակական աւարգանքի և մահուան պատժի նշանակեցին: Ինքը յանցաւոր Գիտօ շատ բաւական է իրանից և բոլորովին չէ զղջում: Նա հաւատացած է, որ իրան կարողարացնեն, երբ յուզմունքը կը վերջանայ, և մինչև անգամ իր կուսակցութեանից փարձատրութեան է սպասում: Գիտօ հաւատացնում է, որ Արտեր նրա բարեկամն է և նրան ներումն կը շնորհէ:

ԱՆՊԼԱ

Եգիպտական դժուարութիւնների առիթով «Times» լրագրի մէջ տպված է հետաքրքիր համակ մի թղթակցից, որ նոր է վերադարձել Արեւելից: Թղթակցից երկար տարիների փորձից և Արեւելքը կատարեալպէս ուսումնասիրելուց յետոյ հասնում է հետեւեալ եզրակացութիւններին: «Աստուրիան ձգտում է ձեռք բերել Պրեզիդէնտ Սալոմոնի և պէտք է ստանայ ինչ այդ նաւահանգիստները և թէ Կաիրոսը և Մակեդոնիան: Ընց որ այդ նաւահանգիստները Աստուրիայի իշխանութեան տակ կը լինեն, Յուդաստանը կենթարկվի նրա հովանաւորութեանը, իսկ յոյների համար իրանց ցեղական կատարեալ միութիւնը կայացնելու համար միակ միջոց է ձանաչել Աստուրիայի գերիշխանութիւնը: Թղթակցից այդ կարծիքը ջերմ պաշտպանում է, գովելով Աստուրիայի քաղաքականութիւնը, որը, նրա կարծիքով, բացի Անգլիայից մնացած բոլոր պետութիւններից աւելի հետաքրքրված է Միջերկրական ծովի արեւելեան մասի գործերի դրութեամբ: Ընց որ Կ. Պօլսի վիճակը վճռված կը լինի, շարունակում է թղթակցիցը, դրա հետեւեալը այն կը լինի, որ Յուդաստանը Աստուրիայից կախում կունենայ և վերջինը առանց պատերազմի կը զրուէ Եգիպտոսի ծովի հիւսիսային ափերը: Եթէ Աստուրիան այնքան խոհեմ կը լինի, որ կապահովէ յոյների ազգային անկախութիւնը:

պատճառով ես նրան մի նամակ գրեցի, որ սերտուկիս գրպանում կը գտնեն և որի մէջ ես դարձեալ բացատրում եմ իմ դրութիւնս: յայտնում եմ նրան իմ վերջին յուսահատութիւնս և խնդրում եմ ինձ մոռանալ, որ այն ստուերը, որ ձեռքի ես նրա մատաղ կեանքի վրա շուտով անհետանայ:

Իրաւ, բաղդը խտորէն է վարվել ձեզ հետ պատասխանեց նրան անձնօթը:— Ո՛ր է ձեր գրած նամակը օրիորդ Լիդիայից:

Թշուառականը հանցն համակը իր գրպանից և տուեց իր խօսակցին, որը կարգաց հասցնւում:— Թոյլ տուէք ինձ, որ ինքս կարդալիս արա մասին, երբ որ հարկաւորութիւնը կը պահանջի, ասաց նա պահելով նամակը իր գրպանում:— Կարելի է սա փոքր ինչ ժամանակ մնայ ինձ մօտ, որովհետեւ ես կամենում եմ ձեզ մի առաջարկութիւն անել: Որովհետեւ դուք արդէն վճարել եք մեռելու եւ կարծում եմ որ ձեզ համար մի և նոյն կը լինի, ինչ ձանապարհով և մեռնէք դուք: Եթէ մանաւանդ այդ միջոցը խորթ չի երևայ ձեզ իր անյարմարութիւններից, ընդհանրապէս, ձեզ գուցէ և հաճելի կը լինի ցոյց տալ մի յայտնի քաղաքորդութիւն և մինչև անգամ ներուստիւն, քան թէ այստեղ արձակել գնտակը ճակատին: մի ամենահասարակ կերպով: Բանը նրա մէջն է, որ ես յայտնի լարախաղացն եմ: Կամ ինչպէս որ ասում է կինս՝ էկվիլիբրիստ Բլոմբէն:

— Հաշակաւոր, անվեներ Բլոմբէնը, բացականցեց սարսափած երիտասարդը:

— Ընց նա, առնուով իմ պատասխանից Բլոմբէնը, ինչպէս որ ձեզ արդէն յայտնի է, անց էի

նր, նրա արած զիջումները յոյներին կըր-
նալի վարձատրութիւն կը ստանան: Թըզ-
թալիցը հաստատացում է, որ այդ նպատա-
կին հասնելու համար արդէն պետութիւններ
մէջ բանակցութիւններ են կատարուիմ
ինչ կը վերաբերի եզրկատարին, շարունա-
կում է լեզվականը, նա կատարելապէս
պէտք է հպատակի Անգլիայի հսկողու-
թեանը, այսինքն թիւրք տարրը կատարե-
լապէս պէտք է քաղաքի եզրկատարից և նա
իրականապէս անկախ պէտք է ծանաշվի
թիւրքիային ամեն թույլ քայլով: Եւ
պահում է եզրկատարի վերաբերութեամբ
ապահոված Անգլիան անտարբերութեամբ
կարող է վերաբերվիլ Թիւրքիայի անկմանը:
Անգլիացիները համար Արեւելեան հարցը
մինչև այն ժամանակ զոյգութիւն ունի, քա-
նի որ նրանք չեն տիրապետում եզրկատարի
վրա: «Times» համաձայն է իր լեզվակա-
նի այդ կարծիքի հետ և եզրկատարի այժ-
մեան դրութիւնը անհաստատ է համա-
րում: Ֆրանսիայի և Անգլիայի դէմ ուղղ-
ված ազգային շարժումը հետզհետէ ստա-
կանում է եզրկատարի մէջ: Եւսպիւրի կարծի-
քով եզրկատարը միայն Անգլիային պէտք է
պատկանի, որովհետեւ Ֆրանսիան այդ երկրի
մէջ միայն ֆինանսական շահեր ունի, որ
հաստատ չեն անցիւ-հնգական կայսերու-
թեան կենսական շահերին:

ԱՐՏԱԳԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Վիլնիայի «Tageblatt» լրագրին Յէտինից
գրում են հետևեալը: «Իրաւացի միջնորդ-
ներն ալ. Եօնին, որ այս օրերս Պետերբուրգ է
հասել, պաշտօնապէս հրաւիրեց Չերնոզորիայի
իշխան Նիկոլային այցելել Կայսր Ալեքսանդր
III-ին Պետերբուրգէն պալատում: Իշխան Նիկո-
լայ Նոկոնովսկին Ս. Պետերբուրգ կերթայ, Բերն-
զիլի միջով, թաղաժառանգ իշխան Կանիկէլի
և արտաքին գործերի մինիստր Ստանիսլ Իսկուր-
սկի Ռոզենկովսկիի միջոցով: Վերադառնալիս իշխանը
գիտաւորութեան տնի այցելել գերմանական
կայսրին և մի քանի օր անցնել Բերլինում: Այդ
ճանապարհորդութեան միտքը իրան իշխան Նի-
կոլային է պատկանում, որ իշխանուհի Միլե-
նային յանձնարարեց, նրա Պետերբուրգ կղած
ժամանակ, յայտնել այնտեղ իր ցանկութիւնը՝
անձանց զամբանայ պատկ դնել Կայսր Ալեքսան-
դր III-ի, Չերնոզորիայի Բալերայի գերեզմանի
վրա: Մի քանի չրջաններում հաստատում են,
որ իշխանի Պետերբուրգ գնալը Չերնոզորիայի
համար քաղաքական մեծ նշանակութիւն կունե-
նայ: Իշխան Նիկոլայի արած բոլոր ջանքերը
Սկուտարի քաղաքը ձեռք բերելու համար, որը

միջոց կը տար նրան իշխան Սկուտարի լծի վրա,
ինչպէս հաստատում են, Ռուսաստանը պաշտ-
պանում է: Միւս կողմից տեսնելով որ Վիլնի-
այում և Լոնդոնում փոխառութիւնը չը յաջող-
վեցաւ, իշխան Նիկոլայ օգուտ կը քաղի իր
ներկայութիւնից Պետերբուրգում, երկու միլիոն
բարեր փոխառութիւն անելու համար Պետեր-
բուրգի բանկիրները միջոցով: Այդ փողերը իշ-
խանը մտադիր է գործ դնել նոր ձեռք բերած
Նիկիշ և Կուլցիկիո նահանգները վրա:

—«Neue Freie Presse» լրագրին գրում են
հետևեալը: «Մտադրութիւն կա ժամագրաներից
մէկ միջազգային յանձնաժողով կազմել միջազ-
գային պոլիցիայի կազմակերպութեան համար:
Իրաւացի և աւտարական կառավարութիւններ
ուշադրութեան առան Նիւշտադլի քանկի զոկ-
տոր Գիլիսի առաջարկութիւնը՝ որը յանցաւոր-
ներին զանկու և պատմելու համար, խորհուրդ
է տալիս զանազան պետութիւններին պոլիցիական
հիմնարկութիւններին համաձայնեցնելու համար գոր-
ծելու փոխադարձապէս միմեանց օգնելով և
պաշտպանելով: Գիլիսի Գիլիսի առաջարկում է
հիմնել մէկ կենտրոնական պոլիցիական բյուրո,
որը պոլիցիական իշխանութիւններին համար
միջնորդի և առաջնորդողի դերը կը կատարէ,
կը հսկի կապակցելի գրականութեան և զանա-
զան լուրերի վրա, կը տարածէր ֆոտոգրաֆիա-
ներ, կը նշանակէր կապակցաւոր անձերի հա-
ցենքերի փոփոխութիւնը և այլն:

—Փարիզի լրագրները հաղորդում են, որ
հասարակական կարծիքը միջոցով է, լսելով
Ֆրանսիական դիմաւորների մանջ Աֆրիկայում
Չափաւոր հանրապետական լրագրների անդա-
լուրեր են տպում: Ֆրանսիական զորքերի վատ
կերակրելու մասին և անհաստատ չեն համա-
րում, որ Աֆրիկայում Չերնոզորի և այլ հիւանդու-
թիւններից մօտ 7000 զինուորներ են մեռել:
Կառավարութիւնը հրամայեց Վէյրաուերի պաշա-
րումը եռանդով տանել և հարկաւոր ժամանակ
մինչև անգամ ամբողջով այդ սրբազան քա-
ղաքը:

—Լրագրներին հաղորդում են, որ Լոնդոն
հրատարակեցաւ Ս. Պետրոս մայր եկեղեցու կա-
նոնիկ Կոմս Կամպելլի իր ձեռքով գրած կենսա-
գրութիւնը: Էնգլիսի ատու է, որ ինչը տիրա-
ված էր ակամայ կամօքի հոգեբանների կողմը
ընդունել, և եթէ նա մեռնէ, վերջապէս բողո-
քականութիւնը ընդունել, դա կամօքի հոգե-
բանութեան կեղծաւորութեան և անարդար-
կանութեան պատճառով էր: Նա յոյս ունէր,
որ այժման պայքը կը հաղթի իտալական կա-
ռավարութեան հետ, բայց իր այդ յոյսը չիւր-
գործվեցաւ: Կոմս Կամպելլի իր կենսագրութիւ-
նը ուղարկեց պապին, բոլոր կարգիւններին,
եպիսկոպոսներին, ծխախոտ քահանաներին, վան-
քերի վանահայրերին և գիպօմատիական չրջանի
անդամներին:

ԻՍԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մի ամերիկական լրագիր առաջարկում է
մինչև այժմ չը լսված մի պրէմիա, բազմաթիւ
բաժանորդներ գրաւելու համար: Լրագիր առա-
ջին համարում յայտնում է թէ խմբագրութիւն
նր պայման է կապել մի ամերիկացիների, և ա-
մենահարուստ օրիորդի հետ, որ սա երբեք ոչ
քան իրաւունք չը պէտք է տայ իր քննող ձեռ-

քը սեղմելու, բայց յիշեալ լրագրի բաժանորդ-
ներին:

Այս օրերս Լոնդոնի զատարանում քննու-
մ էր մի շատ հետաքրքրական գործ: Մի շատ հա-
րուստ և իր առեւտրական գործերից յետ քա-
ված փաճառական, այ. Կուլցիկի ազգականները,
գիմնէլ էին զատարան, ինչպէս իր նշանակվի
մի խիստ հոգարարութիւն իրանց ազգականի
վրա, որովհետեւ նշանում են նրա մէջ հոգեկան
հիւանդութիւն: Իրեն ապացուցեց ծերունու տկա-
րութեան, ազգականները բերում էին նրա ա-
նասնիք՝ չալլութիւնը, որ երևում էր գլխաւ ո-
րապէս նրա տարօրինակ սովորութեան մէջ ա-
հային փողեր փառնելու ամեն լրագրների մէջ
գանապաւ յայտարարութիւնների տպագրու-
թեան վրա: Մանաւանդ հոգեկան տկարութեան
նշան էր համարվում այն, որ ծերունին այնպի-
սի առեւտրականի ծախվելու մասին էր յայտա-
բարտւում, որ երբեք չէ ունեցել, կամ առաջար-
կում էր ցանկացողներին այնպիսի պաշտօններ,
որ նայնպէս տալ չէր կարող: Վկաների մի ամ-
բողջ շարք հաստատեցին ծերունու այդ տար-
բնակ վարմունքի մասին: Բայց ինչն Կուլցի-
կիան արդարացում էր հետեւել կերպով, ինչ
թուղթ չէր խաղում, ասում էր նա զատարա-
նում, ճաշի, երեկոյթների և խնջոյթների չէր տա-
լիս: Այդ պատճառով երբեք ոչ մի մարդ չէր
տան չէմքով չէ անցնում: Եւ այն աստիճան
մոռացված էր, որ եթէ մեռնում էր, ոչ ոք չէր
մահման մասին չի խմանայ: Այժմ եւ վրէժին-
դիւր եւ լինում ետական և անմարդասեր մարդ-
կութիւնից, եւ այժմ ամեն առաւուս գուարձա-
նում եւ տեսնելով թէ իմ յայտարարութիւն-
ների չորսով ինչպէս մարդիկ փառում են զէպի
իմ գուռը և ի հարկէ, իսկույն հեռանում են,
տեղեկանալով թէ ոչ են եկել, որովհետեւ բո-
լոր առաւտրականը արդէն ծախվել են: Կատա-
ւորները մեռնելիս որ անկարելի է պ. Կուլցիկին
հոգեկան տկար համարել, գտնելով որ նրա
տուած բացատրութիւնների մէջ, թէ և երևում է
դառնացած զգացմունք զէպի մարդկութիւնը,
բայց նրա խօսքերի մէջ տիրում է կատարեալ
լոգիկական յաջորդութիւն: Կուլցիկի չալլու-
թեան մէջ մեղադրել ծերունու անկարող եղաւ:
զատարանը, քանի որ ապացուցեցաւ թէ Կուլ-
ցիկի ծախսածը չէ անցնում նրա կարողութեան
տարեկան եկամուտից: Միւս օրը, զատարանից
այդարացած հարուստ ծերունին նորից ուղար-
կեց բազմաթիւ յայտարարութիւններ Լոնդոնի
բոլոր նշանաւոր լրագրներին:

ՄԵՃԱԿԻ ԷՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

ՎԻԵՆԱ, 28 սեպտեմբերի: Այսօր սրտի
հարուածից յանկարծակի փախճանկեցաւ աւ-
ստրո-ունգարական արտաքին գործերի մի-
նիստը Հայմեկէ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 սեպտեմբերի: Սեպ-
տեմբերի 27-ի Նիստին խորհուրդը որոշեց.

1) Վկայագրերի տուրքերի մեծացնելը հար-
կեցողութիւնը սահմանափակող միջոց չէ
կրելիլ համարել: 2) Խմբիներ խանութ-

ների թիւի որոշելու ժամանակ անհրաժեշտ
է զեմագրների գործիչներին մասնակցու-
թիւնը: Սեպտեմբերի 28-ին որոշված է.
1) յայտնել ֆինանսների մինիստրին, որ
խմբիների հարցի մասին աշխատանքները
հինգ վեց շաբաթ ժամանակ կը պահան-
ջեն: 2) հարկաւոր է բացի խմբիների խա-
նութիւնների թիւը որոշելուց, ցոյց տալ այն
տեղերը, որտեղ նրանք չեն կարող բացվել:
3) հոգատէրը պէտք է իրաւունք ունենայ
համաձայնել կամ չը համաձայնել խմբիներ
ի խանութի համար տեղ տալ: «С.-Пе-
терб. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է յուր.
Պետական խորհուրդը ընդարձակելու մասին
զեմագրներից տեղեկի մարդկերանց ան-
դամներ կը նշանակեն: «Новое Время» լը-
րագիրը հաղորդում է, թէ Անգլիայի դես-
պան Տօրնտոն հասել է Ս. Պետերբուրգ: Պե-
տական բանկը երկէ ծախեց նոր փոխառու-
թեան բոլոր տոմսակները:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 սեպտեմբերի: Այ-
սօր սկսվեցաւ «Черный передѣлъ» Նի-
հիլիստական կուսակցութեան գործի քննու-
թիւնը: Նիստը սկսվեցաւ բաց դռներով:
Մեղադրում է Մուրավյովի Պաշտպանում են
Տօրնտոնով, Լեվիտսով, Միխայլովի Կահ-
լիճի մէջ մեծ հասարակութիւն կար: Կա-
տաստանական բոլոր գործողութիւնները
մինչև մեղադրական ակտի բնկերացնու-
թիւնը բաց դռներով էին կատարվում: Նա-
խագահը յայտնեց. կոմս Իգնատիևի պա-
հանջի համեմատ դատաստանական պարա-
տի վճիռ կայացաւ գործը փակված դռնե-
րով քննելու մասին: Հասարակութիւնը հե-
ռացաւ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 սեպտեմբերի: Պետա-
կան բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի
արժէ 96 ռ. 19 Կ., երկրորդ 93 ռ. 12 Կ.,
երրորդ 93 ռ. 75 1/2 Կ., չորրորդ 92 ռ. 37
Կ., ներքին առաջին 5% փոխառութեան
տոմսակը արժէ 224 ռ., երկրորդ 218 ռ. 25
Կ., արեւելեան առաջին փոխառութեան տոմ-
սակը արժէ 90 ռ. 75 1/2 Կ., երկրորդ 90 ռ.
75 1/2 Կ., երրորդ 91 ռ., ոսկի 7 ռ. 63 Կ.:
Իրաւաց 1 ռ. Լոնդոնի վրա արժէ 26 պէնս,
Ամստերդամի վրա 131 պէնս, Բուսաց 100
ռ. Համբուրգի վրա արժէ 221 մարկ 51
պֆ., Փարիզի վրա արժէ 274 ֆրանկ 25
սանտիմ: Բարայի տրամադրութիւնը հան-
գիստ է:

Խմբագիր—հրատարակող ԳԻՐԳՈՐ ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ

կենում պարանի վրա Նիստարի ջրվէժով. մի և
նայն գործել միւս անգամ, ոչինչ հետաքրքրու-
թիւն չունի, որովհետեւ պատուական ամերիկա-
նիք արդէն կշտացել են այդ տեսարանով: Ահա
եւ շատ խորհեցի որ մի զարմացնող նորութիւն
հարեմ և վերջապէս մտածեցի Նիստարի ջրվէժի
վրայով իմ ուսերին վրա նստած մի չափաւոր
մարդ անցկացնել: Այս բանը անուշաւ կը հիաց-
նի ամբողջ Ամերիկային և ինչ հարկը հազար
զոլար օգուտ կը տայ, բայց չը նայելով որ եւ
որա մասին շատ հարց ու փորձ արի, այսու
ամենայնիւ ոչ ոք չէ համաձայնում իմ մէջ-
բով այս զբօսանքը կատարել: Կուք հէնց այն
մարդն է՝ որ ինձ հարկաւոր է այս ճանապարհ-
հորդութեան համար. եթէ որ այս կը յաջողվի,
զուր միանուսող կը վաստակէք մեծ գումար,
իսկ եթէ որ չի յաջողվի՝ այդ մի և նոյն է,
որովհետեւ զուր արդէն վճել էիք հրաժարվել
կենսից:

Նիստարարը լսում էր նրան սրտի ստատիկ
բարախմունքով. բայց դեռ չէր համարձակվում
յայտնել իր համաձայնութիւնը:

—Եթէ դեռ ցանկանում էք որ ձեր անունը
անյայտ մնայ այս բանի մէջ, շարունակեց իշոն-
դենը, մենք ձեզ աֆիւայի մէջ կանուանենք
փառէր Զօրջ կամ մի այլ կերպով, և բացի
այդ, զուր կարող էք կրել ձեզ վրա, եթէ կա-
մենում էք, մի կիսադիմակ:

—Այո, դա շատ բաւ է, բացակայեց երկուս-
տալը—զոնէ այն բանի համար, որ կարողա-
նամ վճարել ինչեզ Նիստարիին, այն ինչ որ
կորցրեց նա ինձ համար:

—Տօպ! պատասխանեց նրան իշոնդեն և

մեկնեց նրան իր ձեռքը, որին, այսպէս չու-
տով համաձայնվելով, երկուստալը՝ սեղմեց:

Սրանցից փոքր ինչ յետոյ՝ նոր ծանօթները
արդէն գնում էին ծառուղիների միջով, որ տա-
նում էր զէպի Բուֆալո, ուր նոյն ժամանակ
կենում էր Բլոնդեն:

Մի շաբթից յետոյ, վիթխարի աֆիւաները
յայտարարեցին Միսցեալ Նահանգների բոլոր
մեծ քաղաքներին, որ հուլիսի 1-ի մարմնամարզ
Բլոնդեն, կրկին անց կը կենայ պարանի վրա
Նիստարով, բայց ոչ թէ միայնակ՝ այլ մարդու
ընկերակցութեամբ, որին բաժան կը տանի ու-
սերի վրա: Այս բոլոր պատճառեց մի ընդհա-
նուր յուզմունք և իրաքանչիւրին հետաքրքիր
էր խմանալ, թէ ով է այն քաջասիրտը, որ յանդ-
գնում է անցնել այսպիսի փառնաւոր ճանա-
պարհով: Աֆիւաները խառն էին մի ինչ որ միս-
տի Զօրջի մասին, բայց տա ոչինչ չէր բացատ-
րում և միայն ամենքը անհամբերութեամբ քա-
ղաքում էին ներկայացնում օրին: Երբ որ վեր-
ջապէս հասաւ նշանակված օրը, Նիստարի ա-
ֆիւրի մօտ խմբվեցաւ հազարաւոր ժողովուրդ,
որ նայի այս անկեմը ձեռնարկութեան վրա:
Երբ որ Բլոնդեն երեցաւ պարանի վրա իր
ուղեկցի հետ միասին, ոչ ոք չը կարողացաւ բառ-
արտասանել, տիրեց մի խորին լռութիւն և միայն
լսելի էր լինում զէպի խորութիւն մղվող ջրի
կոտորի անընդհատ խոխոջը, Բլոնդենը ձա-
նապարհ ընկաւ, գեռ փոքր ինչ սկսեց տատա-
նել, այնպէս, որ նրա մէջքի վրա նստողը եր-
կիւղից սկսեց ձեռները տարածել ու թազ-
մեղներ չը կարողացաւ իրեն զսպել բայց
մեղներ չը կարողացաւ իրեն զսպել բայց
հանու մարմնամարզը նոյն բողբոջը դարձաւ

զառ. հաւասարակշիւութիւնը և առանցական
քայլերով անցկացաւ. բոլոր մնացած ճանա-
պարհը: Երբ որ նա հասաւ հակառակ կողմը՝
լսվեցան բարեկամական ծափահարութիւններ,
որոնց կարծես ամենին վերջ չը կար և
երկրորդ օրը բոլոր լրագրները յայտնեցին, որ
Բլոնդենը անցկացաւ Նիստարի վրա, մարզը
ուսերին նստացրած:

Այս հնարքով մարմնամարզը ինչպէս որ կար-
ծում էր՝ հասաւ իր նպատակին, նրան յաջող-
վեցաւ ցոյց տալ մի նորութիւն՝ որ վերին առ-
տիճանի հետաքրքիր էր և զարմանալի, նորու-
թիւն՝ որ բերաւ նրա համար մի ահաղին զու-
մար և որ առաւել ևս հաստատեց նրա համա-
խարային փառքը: Նա իր խոստման համա-
մատ, առատօրէն վարձատրեց միստէր Զօրջին,
վերջինս, որքան կարելի էր աճապարեց իր սի-
րած Նիստարիին մօտ, որ յայտնի բան է, ա-
մենին չէր էլ կարծի, որ Բլոնդենին ուղեկցող
քաջասիրտը իր սիրածն էր: Նրանց տեսու-
թիւնը վերին աստիճանի բաղաւոր էր— որ
արեգակնային առաջին ճանապարհը կարող էր
համարվել երկարատեւ վշտալի աստիճանից յետոյ:
Բայց և միտեր Զօրջի ուղեկցութիւնը սը-
րանով չը վերջացաւ և նրանք առաջին ներկա-
յացումից յետոյ, քանի մի անգամ դարձաւ
ձեռնեցին պարանի վրա՝ Նիստարի ջրվէժով,
այնուհետեւ միտեր Զօրջը միշտ ուղեկցում
էր Բլոնդենին իր արտիստիքական բոլոր ճանա-
պարհորդութիւնների ժամանակ, նա ամենայն
գործի մէջ օգնում էր նրան և վերջապէս վատա-
նութիւն ստանալով նրանց իր հաւատարմու-
թեանց համար, դարձաւ նրա գործավար և ա-

տնապարհ: Այս իրողութիւնը այնպէս ուղեց
նրա զրաւական գրութիւնը, որ վերջապէս նա
ամուսնացաւ իր սիրած օրիորդի հետ:

Ենայ նա Բլոնդենի հետ միասին դնաց կա-
րպա և շատ զգուշութեամբ ու ճարպկութիւ-
նով էր վարում նրա հետ պատահած խնձրված
գործերը: Ինչպէս «Բլոնդենի գործավար» նա
երկ մեր ընթերցողներից շատերին ծանօթ կը
լինի, որովհետեւ հենց միւս, երբ որ միայն պա-
տահում էր Բլոնդենին պարանի վրա ճանապար-
հորդել՝ ուսերի վրա նստած մարդով՝ այն առ-
ղելիցն էր իր գործավարը, որ անպայման կեր-
պով հաւատացել էր իր պաշտպանի հմուտ-
թեանը:

Թէև ճշմարիտ է, որ նա ամենին հարկաւո-
րութիւն չունի այսպիսի փառնաւոր ճանա-
պարհորդութիւններ անելու, որովհետեւ Բլոն-
դենը արդէն ընդհանրեց իր արտիստիքական
գործունէութիւնը և հանդարտօրէն վայելում է
այժմ Բրիտանիայում իր միլիոնները, բայց և
Զօրջը մինչև ցայսօր նրա մօտ ծառայում է,
կառավարում է նրա ահաղին կարողութիւնը և
գարծել է նրա հաւատարմութեան բարեկամ:

Միտեր Զօրջիցի իր խաբերայ ընկերի
մասին, ոչ ոք ոչինչ տեղեկութիւն չունի:

—X—

—X—